

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัล Leadership Characteristics of the feminine Administrators of Basic Education in Digital Era

มัชฌิมา วงษ์จันทร์เพ็ง | Matchima Wongchanpeng

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Master of Education students in Education Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: std.62951920204@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสมของผู้บริหารสตรีในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และเพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสตรีในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ เพราะฉะนั้นผู้ที่จะมาเป็นผู้นำสามารถเป็นได้ทั้งผู้นำที่เป็นบุรุษและผู้นำที่เป็นสตรี โดยคุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสมของผู้บริหารสตรี ควรมีลักษณะดังนี้ 1. คุณลักษณะทางกาย 2. ภูมิหลังทางสังคม 3. สติปัญญา 4. บุคลิกภาพ 5. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และ 6. ลักษณะต่างๆ ทางสังคม คุณลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสตรีควรมีดังต่อไปนี้ 1. สร้างความมั่นใจในการรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน โดยตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง 2. สู้และบากบั่นในการทำงาน เพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายด้วยดี 3. รู้จักปรับปรุงตนเองเสมอ 4. ประเมินตนเองถึงระดับการศึกษา 5. หมั่นสำรวจความบกพร่องและพยายามแก้ไขด้วยตนเอง 6. เตรียมรับสถานการณ์ทำงานซึ่งประกอบด้วยกฎเกณฑ์และความยากลำบากนานาประการ 7. สร้างค่านิยมในการทำงานในด้านการให้ความสำคัญแก่สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและมีอิสระในทางสร้างสรรค์ 8. อย่าทำงานแบบเอาแต่ใจของตนฝ่ายเดียว 9. เป็นผู้รู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิตและเป็นผู้ที่สามารถปรับตนเองได้ทั้งในหน้าที่การงานและครอบครัว 10. สตรีควรจะมีปฏิรูปแนวความคิดแบบดั้งเดิมเสียใหม่ เพื่อความก้าวหน้าและเพื่อให้มีความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ 11. ไม่ควรเปลี่ยนงานโดยปราศจากเหตุผล ไม่ยึดอารมณ์ตนเป็นสำคัญ มีความอดทนและอดกลั้นเพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้สตรีก้าวไปสู่ระดับผู้นำที่ดี

คำสำคัญ: คุณลักษณะ; ผู้นำ; ผู้บริหารสตรี; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน; ยุคดิจิทัล

Abstract

The purpose of this study was to study the characteristics of suitable leaders of women administrators in managing schools in the digital age and to study the characteristics of effective leaders of women administrators in managing schools in the digital age. Today's society is a society with gender equality. Therefore, the potential leader can be both male and female leaders. Suitable leadership characteristics of female administrators should look like this, 1. Physical characteristics 2. Social background 3. Intelligence 4. Personality 5. Work-related characteristics and 6. Various

social characteristics. Effective leadership characteristics of female administrators should include the following. 1. Build confidence in responsibility for their work by intention to work seriously. 2. Fight and Work hard to achieve goals as well. 3. Known to improve themselves. 4. Self-assessment to the level of education. 5. Regularly survey the deficiencies and try to solve by themselves. 6. Prepare to receive work situations consisting of various rules and difficulties. 7. Create Working values in giving importance to the social, economic and creative freedom. 8. Do not work in the will of the parties. 9. The unit is known, plans to live and who can adapt themselves in both career and family 10. Women should reform the traditional concept of waste. For progress and for knowledge fully capable. 11. Should not change jobs without reason. Not based on his emotions Patience and long-suffering, because these things will make women move towards a good leadership level.

Keywords: Leadership; Characteristic; feminine Administrator; Basic Education; Digital Era

บทนำ

การบริหารในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะหลายอย่างจึงจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ การที่จะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบภาวะผู้นำและการเป็นผู้นำที่ดี (ธีระ รุญเจริญ :2553 :163-164) คุณลักษณะของภาวะผู้นำที่ดีทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้นำในระดับใด จะต้องเป็นคนที่มีความซื่อตรงและมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร ต้องเป็นผู้นำในความดีความถูกต้อง เป็นผู้นำในการบริหาร เป็นผู้นำทางความคิด มีวิสัยทัศน์ (Vision) เป็นผู้นำในเชิงนวัตกรรม เป็นผู้นำในการผสมผสานความคิดให้สามารถบูรณาการทางความคิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องรอบตัว ผู้นำในความรับผิดชอบ ร่วมรับผิดชอบร่วมแก้ปัญหา มีความกล้าในการเปลี่ยนแปลง กล้าที่จะลงโทษหรือโยกย้ายคนไม่ดี รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ มีความผูกพันและเสียสละเพื่อความสำเร็จของงาน เป็นผู้นำทางจิตใจ สร้างให้เกิดพลัง เกิดแรงบันดาลใจจากผู้ตามให้ได้ คำนึงถึงผลผลิตที่ชัดเจน จะต้องไม่เสียขวัญ กล้าที่จะเผชิญกับความผิดพลาด และกล้าที่จะเข้าไปค้นหารายละเอียดของความผิดพลาด พร้อมแก้ไขความผิดพลาดนั้น (บุญเสริม วิสกุล: 2552: 10) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กรประกอบด้วย การมีคุณสมบัติของผู้นำการเปลี่ยนแปลงรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ ความสามารถทางวิชาการ การสื่อสาร และเทคโนโลยี การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการ นักสร้างพลังสร้างแรงบันดาลใจเชิงบวก ตัวแบบที่ดี และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่

เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ (โยธิน นิลชข: 2561: 421)

ปัจจุบันสตรีได้เริ่มบทบาทการบริหารและได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำมากขึ้น ซึ่งต่างจากในอดีตที่สังคมกำหนดให้สตรีต้องมีบุคลิกภาพอ่อนแอไม่เชื่อมั่น ในตนเอง เป็นบุคลิกภาพของคนที่ไม่สามารถเป็นผู้นำได้ ขาดการยอมรับและขาดโอกาสในการเป็นผู้บริหาร ขาดคุณลักษณะการเป็นผู้นำ ดังที่ เบนนิส (2545 : 195) กล่าวว่าความเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์กรและคุณลักษณะของผู้นำ ส่วนอันเกอร์ (Unger. 1979 : 35) กล่าวไว้ว่าพื้นฐานความเชื่อของบุคคลพบว่ามี ความคาดหวังต่อบทบาทของสตรีตรงข้ามกับเพศชาย คือสตรีมีลักษณะ Expressive ไม่เป็นตัวของตัวเองและไม่มีลักษณะผู้นำซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เฮลเลอร์ (Heller. 1982 : 13-19) ที่พบว่าผู้หญิงก็สามารถเป็นผู้นำทางการบริหารได้เช่นเดียวกับผู้ชาย แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันตามธรรมชาติของเพศ

สตรีไทยในปัจจุบันได้มีภาระหนักเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านการดูแลบ้าน ครอบครัว ในฐานะที่เป็นภรรยา ในฐานะที่เป็นแม่ และในเวลาเดียวกันสตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นกว่าแต่ก่อน การที่จะไต่เต้าขึ้นสู่ตำแหน่งนักบริหารสตรีนั้นนับว่ายากลำบากมากพอสมควร แต่ในวงการศึกษามีนักบริหารสตรีที่เก่งกล้าสามารถในการบริหารมากมาย ได้มีชื่อเสียง และพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่าบุรุษ เพราะสตรีมีความละเอียดอ่อน มีความรอบรู้ลึกซึ้ง และเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ จึงสามารถใช้แรงจูงใจเพื่อส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจในการทำงาน (อารียา เมฆธรร: 2534 อ้างถึงใน สุรกิจ สิ้น: 2556)

จะเห็นได้ว่าตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีผู้บริหารที่เป็นผู้บริหารสตรีมากมาย เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีความเท่าเทียมระหว่างเพศมากขึ้น (Gender Equality) ในระยะหลังกลุ่มผู้หญิงลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิสตรี แต่ในความเป็นจริงเรื่องความเสมอภาคทางเพศหรือความเท่าเทียมระหว่างเพศเป็นเรื่องของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะ ที่มีสิทธิในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นเมื่อมนุษย์ทุกคนในโลกใบนี้มีความเท่าเทียมทางเพศแล้ว ไม่ว่าจะทำงานตำแหน่งอะไร ทุกคนต้องยอมรับในความสามารถที่เทียบเท่ากันทุกคน อีกทั้งสุภาพสตรีเมื่อได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาแล้วจะต้องมีคุณลักษณะในการทำงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานและหน้าที่ของตนเอง

แนวคิดเรื่องของผู้นำ

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2550: 1) กล่าวถึงความหมายของคำว่าผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่าง ๆ ในองค์กรต่าง ๆ ต้องอาศัยบุคคลที่เป็นผู้นำและมีความเป็นผู้นำ จึงจะทำให้องค์กรดำเนินไป อย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และนำพาหน่วยงานไปสู่ความเจริญก้าวหน้า House (2004) กล่าวว่าผู้นำจะต้องมีความสามารถในการริเริ่มการทำงานหรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยส่งเสริม ให้ผู้ตามบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง จึงสามารถสรุปได้ว่าภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลที่แสดงออกมาเพื่อก่อให้เกิดอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือในการทำงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่ง

ตรงกับ คุณวุฒิ คนฉลาด (2540: 11) ที่ได้แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญของคำว่า ผู้บริหาร และผู้นำ ขององค์กรว่า การที่องค์กรหรือหน่วยงานจะอยู่รอดหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับบุคคล 2 ประเภท คือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้า ซึ่งเรียกว่า ผู้บริหาร ทำหน้าที่บริหารองค์การ อีกประเภทหนึ่ง คือ ผู้นำ ความแตกต่างของผู้บริหารกับผู้นำ คือ ผู้บริหารเป็นผู้มีตำแหน่งและมีอำนาจตามกฎหมาย ส่วนผู้นำ คือ ผู้ที่มีพลังอำนาจสามารถโน้มน้าวจิตใจคนอื่นให้ทำตามโดยอาศัยคุณความดี ซึ่ง Stogdill (1974) ได้ทำการจำแนกลักษณะของความเป็นผู้นำไว้ 6 ประเภท คือ 1. คุณลักษณะทางกาย (Physical Characteristics) คือ คุณลักษณะภายนอกต่างๆ ที่เราสามารถมองเห็นได้ เช่น อายุ ลักษณะท่าทาง น้ำหนัก ส่วนสูง เป็นต้น 2. ภูมิหลังทางสังคม (Social Background) หมายถึง ภูมิหลังต่างๆ ของผู้นำ เช่น การศึกษาสถานภาพทางสังคม เป็นต้น 3. สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ (Intelligence) ที่ผู้นำมีอยู่ 4. บุคลิกภาพ (Personality) เช่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น 5. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Task-related Characteristics) เช่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร และ 6. ลักษณะต่างๆ ทางสังคม (Social Characteristics) คือ เป็นผู้ที่มนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย รวมถึงการเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น Bass (1990) ได้ระบุคุณลักษณะของผู้นำที่ดี ซึ่งเกิดจากทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับผู้นำกว่า 163 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ.1948 - 1970 ว่าขึ้นอยู่กับการสังเกต 6 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stogdill (1974) คือ 1. คุณลักษณะทางร่างกาย 2. ภูมิหลังทางสังคม 3. สติปัญญา 4. บุคลิกภาพ 5. คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และ 6. คุณลักษณะทางสังคม Bass ยังได้แสดงแนวความคิดที่ได้จากการศึกษาวิจัยจำนวนมากว่าการศึกษเกี่ยวกับภาวะผู้นำในระยะเริ่มแรกนั้น เป็นการเปรียบเทียบคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นผู้นำกับบุคคลที่เป็นผู้ตาม และทฤษฎีกลุ่มนี้มีสมมติฐานว่าผู้นำเป็นโดยกำเนิด ไม่ใช่ถูกสร้างขึ้น

แนวคิดเรื่องคุณลักษณะผู้นำสตรี

บวร ประพฤติดี, ทิพพาพร พิมพิสุทธ์ และเฉลิมพล ศรีหงษ์ (2520 อ้างถึงใน จิราพร แพร่น้อย: 2551) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างความสำเร็จในการทำงานด้วยตนเองของสตรีว่าควรปฏิบัติ ดังนี้

1. จงสร้างความมั่นใจในการรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยตั้งใจทำงานอย่างจริงจังและวางแผนการทำงานไว้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต
2. จงต่อสู้และบากบั่นในการทำงาน เพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายด้วยดีโดยการเข้าร่วมทำงานอย่างจริงจัง มิใช่เพียงการนั่งเฝ้าดูการทำงานเท่านั้น
3. ต้องปรับปรุงตนเองเสมอ เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำงาน
4. ให้ประเมินตนเองถึงระดับการศึกษา ความชำนาญ เพื่อสร้างการทำงานในระดับสูงต่อไป
5. ต้องหมั่นสำรวจความบกพร่อง และพยายามแก้ไขด้วยตนเอง
6. ต้องเตรียมรับสถานการณ์ทำงานซึ่งประกอบด้วยกฎเกณฑ์และความยากลำบากนานาประการ
7. ต้องสร้างค่านิยมในการทำงานในด้านการให้ความสำคัญแก่สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และมีอิสระในทางสร้างสรรค์
8. อย่าทำงานแบบเอาแต่ใจของตนฝ่ายเดียว

9. ต้องเป็นผู้รู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิต และเป็นผู้ที่สามารถปรับตนเองได้ทั้งในหน้าที่การงานและครอบครัว สตรีส่วนมากมักจะละทิ้งเป้าหมายชีวิต เพื่ออุทิศตนเองให้แก่ครอบครัว เป้าหมายที่จะก้าวไปสู่ระดับสูงจึงสูญไป

10. สตรีควรจะปฏิรูปแนวความคิดแบบดั้งเดิมเสียใหม่ เพื่อความก้าวหน้าและเพื่อให้มีความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่

11. ไม่ควรเปลี่ยนงานโดยปราศจากเหตุผล จงสร้างความพึงพอใจในการทำงานไม่ยึดอารมณ์ตนเป็นสำคัญ หลีกเลี่ยงการยึดคุณค่าเรื่องเงินตอบแทนเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานมีความอดทนและอดกลั้นเพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้สตรีก้าวไปสู่ระดับผู้นำที่ดี

แนวคิดคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (ออนไลน์: 2553) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าแท้จริง ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจึงควรเป็นดังต่อไปนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง

2. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ บุคลากร และนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ

3. การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา

4. การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม

6. ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน

7. จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของสถานศึกษาทั้งครูอาจารย์ บุคลากรทุกคนและนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

วิโรจน์ สารรัตน์ (2557: 124) อธิบายว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. นักสร้างสรรค์ (Creative) ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนที่มีความสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น ต้องผลักดันเพื่อประโยชน์ของนักเรียน และจะต้องหาวิธีจัดการอย่างต่อเนื่องเหมือน “ทฤษฎีน้ำไหล” (flow theory)
2. นักการสื่อสาร (Communicator) ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่การสื่อสารโดยการแบ่งปันข้อมูลผ่านหลายสื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่กลุ่มผู้บริหารต้องเป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด
3. นักคิดวิเคราะห์ (Critical Thinker) ผู้บริหารจึงต้องให้ความสนใจในความคิดที่ครูหรือบุคลากร แสดงออกเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะด้านผลกระทบที่มีต่อโรงเรียนและนักเรียนในระยะยาว และจะได้รับประโยชน์เหล่านั้นมากที่สุดได้อย่างไร ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารที่จะต้องนำเอาข้อมูลและความคิดต่าง ๆ มาใช้ในการตัดสินใจทั้งหมด
4. สร้างชุมชน (Builds Community) ในที่นี้ หมายถึง การประสานเชื่อมโยงต่อกับกลุ่มคนที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น วิธีที่จะสร้างโอกาสให้กับบุคลากรเพื่อเชื่อมโยงต่อกับคนอื่น ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้น มันเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่เพียงแต่พัฒนาผู้นำในโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นการเปิดโอกาสให้คนอื่นเห็นความเป็นผู้นำด้วย
5. การมีวิสัยทัศน์ (Visionary) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ต้องมีวิสัยทัศน์ในการที่จะทำให้องค์กรเตรียมพร้อมที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนไปสู่อนาคตที่ต้องการ และสามารถแบ่งปันวิสัยทัศน์ไปพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพร่วมกันได้ด้วย
6. การสร้างความร่วมมือและการติดต่อ (Collaboration and Connection) ผู้บริหารต้องแสวงหา แบ่งปันข้อมูล และความรู้อย่างเปิดเผยชัดเจน มีการค้นหาความเข้าใจและปฏิบัติอย่างเข้าใจกับคนอื่น มีการติดต่อกับโลกภายนอกผ่านทางบล็อกและสื่อทางสังคม และต้องสร้างการร่วมมือกับผู้อื่น
7. สร้างพลังเชิงบวก (Positive Energy) ผู้บริหารต้องสร้างหลักการทั้งเชิงบวก เชิงรุก และวิธีการ ดูแลเอาใจใส่ ต้องใช้เวลาในการพบปะพูดคุยกับนักเรียน ครูและผู้ปกครองรับรู้และคุณค่าของพวกเขาโดยการพัฒนาความสัมพันธ์ที่แท้จริงให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารต้องสร้างสุขภาพตนเอง สวัสดิการและระดับพลังงานให้พร้อมเสมอ
8. ความเชื่อมั่น (Confidence) ผู้บริหารต้องมีลักษณะความมั่นใจ (confidence) เข้าถึงได้ง่าย (approachable) มีความโดดเด่น (be visible) ในฐานะที่เป็นผู้นำต้องมีความกล้าที่จะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้มักจะอยู่ในความสงบเสมอ และมีความมั่นใจในการรักษาขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นในชุมชนโรงเรียน
9. ความมุ่งมั่นและความพากเพียร (Commitment and Persistence) ผู้บริหารต้องแสดงความมุ่งมั่นและความทุ่มเท (dedication) อย่างจริงจัง เพื่อผลักดันให้กับครูและนักเรียนเกิดความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน และอย่ายอมแพ้ (Never give up) เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้
10. ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ (Willingness to Learn) ผู้บริหารต้องเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นที่น่าตื่นเต้น และนำมาใช้เสริมสร้างศักยภาพผู้บริหาร และสังคมโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Be a Lifelong Learner)
11. ต้องเป็นนักประกอบการ คิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Entrepreneurial, Creative

and Innovative) ความสามารถในการคิดนอกกรอบเป็นพลังที่มีอำนาจของผู้บริหาร การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการบริหารจัดการกับความซับซ้อนทางสังคมในศตวรรษที่ 21 และต้องพัฒนา โรงเรียนเป็นองค์กรประกอบการ (entrepreneurial organization) ได้ด้วย

12. นักริเริ่มงาน (Intuitive) ผู้บริหารต้องเรียนรู้ถึงความเชื่อมั่นในสัญชาตญาณ (instincts) ของตนเอง ความสามารถในการเป็นนักคิด นักริเริ่มสร้างสรรค์ผู้บริหารสามารถการแก้ปัญหาให้สำเร็จ อย่างไม่คาดฝัน หรือจากการสังหรณ์ใจ (intuitively) ซึ่งเป็นการเกิดขึ้นจากความชาญฉลาดที่ดี

13. ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Ability to Inspire) ผู้บริหารควรสร้างความ กระตือรือร้น และความคิดเชิงบวกต่อบุคลากรในการร่วมกันกำหนดทิศทางในอนาคต สิ่งทั้งหมดนี้ต้อง เน้นให้เกิดขึ้นในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

14. การเจียมเนื้อเจียมตัว (Be Humble) ผู้บริหารมีความสำคัญต่อการทำหน้าที่ในโรงเรียนซึ่ง งานผู้บริหารไม่ใช่เป็นรูปปั้นแต่เป็นงานที่เอื้อต่อทุกคนในโรงเรียนนั่นคือ ต้องมีสัมมาคารวะ การรู้จัก บุคคลในชุมชน การเปิดโอกาสกับครู และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

15. ตัวแบบที่ดี (good Model) หากคุณกำลังส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ต้องรู้และฝึก พวกเขา ให้มีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน ฝึกการสื่อสารที่ดี และคิดวิเคราะห์เป็นการใช้ เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และการปลูกฝังสร้างสรรค์นวัตกรรม จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สำหรับการเรียนรู้และความเสี่ยง

การวิเคราะห์

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการ นักการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถ วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำสตรีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคดิจิทัลได้ดังนี้

ในปัจจุบันจะสังเกตเห็นได้ว่ามีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นสตรีมีมากขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะ สังคมในปัจจุบันมีความเท่าเทียมทางเพศมากขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารสตรีก็ต้องมีแนวปฏิบัติที่เหมาะสมใน ฐานะที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีคุณลักษณะที่จะเป็นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะทางกาย (Physical Characteristics) คือ ผู้บริหารมีความสำคัญต่อการทำ หน้าที่ในโรงเรียนซึ่งงานผู้บริหารไม่ใช่เป็นรูปปั้นแต่เป็นงานที่เอื้อต่อทุกคนในโรงเรียนนั่นคือ ต้องมี สัมมาคารวะ การรู้จักบุคคลในชุมชน การเปิดโอกาสกับครู และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ภูมิหลังทางสังคม (Social Background) หมายถึง ภูมิหลังต่างๆ ของผู้นำ เช่น การศึกษา สถานภาพทางสังคม

3. สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ (Intelligence) ที่ผู้นำมีอยู่ กล่าวคือผู้บริหารต้องเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ เพราะการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นที่น่าตื่นเต้น และนำมาใช้เสริมสร้าง ศักยภาพผู้บริหาร และสังคมโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Be a Lifelong Learner)

4. บุคลิกภาพ (Personality) กล่าวคือผู้บริหารต้องมีลักษณะความมั่นใจ (confidence) เข้าถึง ได้ง่าย (approachable) มีความโดดเด่น (be visible) ในฐานะที่เป็นผู้นำต้องมีความกล้าที่จะต้อง เผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้มักจะอยู่ในความสงบเสมอ และมีความมั่นใจ ในการรักษาขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นในชุมชนโรงเรียน

5. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Task-related Characteristics) กล่าวคือผู้บริหารต้องแสวงหาแบ่งปันข้อมูล และความรู้อย่างเปิดเผยชัดเจน มีการค้นหาความเข้าใจและปฏิบัติอย่างเข้าใจกับคนอื่น มีการติดต่อกับโลกภายนอกผ่านทางบล็อกและสื่อทางสังคม และต้องสร้างการร่วมมือกับผู้อื่น

และ 6. ลักษณะต่างๆ ทางสังคม (Social Characteristics) คือ เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย รวมถึงการเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่การสื่อสารโดยการแบ่งปันข้อมูลผ่านหลายสื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่กลุ่มผู้บริหารต้องเป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

ปัจจุบันทุกอย่างในโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โลกมีการขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยี ยุคดิจิทัล ไม่เว้นแม้กระทั่งการจัดการศึกษา มีการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีหลากหลายมากยิ่งขึ้นนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เอง แม้ไม่ได้มาเรียนรู้ด้วยตนเองที่โรงเรียน โดยสามารถเรียนรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่เว้นแม้กระทั่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าสามารถสรุปแนวคิดได้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง

2. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ บุคลากร และนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ

3. การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ตลอดจนจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา

4. การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม

6. ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน

7. จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของสถานศึกษา ทั้งครูอาจารย์ บุคลากรทุกคนและนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

บทสรุป

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ เพราะฉะนั้นผู้ที่จะมาเป็นผู้นำสามารถเป็นได้ทั้งผู้นำที่เป็นบุรุษและผู้นำที่เป็นสตรี ซึ่งผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในกลุ่ม ได้รับ

มอบหมายจากกลุ่มให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าในการดำเนินการกิจการต่าง ๆ ของกลุ่ม และมีความสามารถในการชักนำให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามที่ได้มอบหมายให้ได้สำเร็จผล

คุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสมของผู้บริหารสตรีในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีดังต่อไปนี้ 1. คุณลักษณะทางกาย (Physical Characteristics) คือ คุณลักษณะภายนอกต่างๆ ที่เราสามารถมองเห็นได้ 2. ภูมิหลังทางสังคม (Social Background) หมายถึง ภูมิหลังต่างๆ ของผู้นำ 3. สติปัญญา ความรู้ความสามารถ (Intelligence) ที่ผู้นำมีอยู่ 4. บุคลิกภาพ (Personality) เช่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง 5. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Task-related Characteristics) เช่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ และ 6. ลักษณะต่างๆ ทางสังคม (Social Characteristics) คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย รวมถึงการเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น และคุณลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสตรีในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีดังต่อไปนี้ 1. สร้างความมั่นใจในการรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง และวางแผนการทำงานไว้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต 2. สู้และบากบั่นในการทำงาน เพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายด้วยดีโดยการเข้าร่วมทำงานอย่างจริงจัง 3. รู้จักปรับปรุงตนเองเสมอ 4. ประเมินตนเองถึงระดับการศึกษา ความชำนาญ 5. หมั่นสำรวจความบกพร่อง และพยายามแก้ไขด้วยตนเอง 6. เตรียมรับสถานการณ์ทำงานซึ่งประกอบด้วยกฎเกณฑ์และความยากลำบากนานาประการ 7. สร้างค่านิยมในการทำงานในด้านการให้ความสำคัญแก่สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และมีอิสระในทางสร้างสรรค์ 8. อย่าย่างงายแบบเอาแต่ใจของตนฝ่ายเดียว 9. เป็นผู้รู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิต และเป็นผู้ที่สามารถปรับตนเองได้ทั้งในหน้าที่การงานและครอบครัว 10. สตรีควรจะปฏิรูปแนวความคิดแบบดั้งเดิมเสียใหม่ เพื่อความก้าวหน้าและเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่ 11. ไม่ควรเปลี่ยนงานโดยปราศจากเหตุผล สร้างความพึงพอใจในการทำงานไม่ยึดอารมณ์ตนเป็นสำคัญ หลีกเลี่ยงการยึดคุณค่าเรื่องเงินตอบแทนเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานมีความอดทน และอดกลั้นเพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้สตรีก้าวไปสู่ระดับผู้นำที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- คุณวุฒิ คนฉลาด. (2540). *การพัฒนาองค์กร*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิราพร แพน้อย. (2551). *ภาวะผู้นำ ผู้บริหารสตรีของโรงเรียนในสังกัดสา นักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2546). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
- เบนนิส และวอร์เรน. (2545). *คิดใหม่เพื่ออนาคต*. แปลโดย ฉันทวิชัย ไชยตระกูล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: นานาอักษรการพิมพ์.
- โยธิน นิลคช. (2561). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”.

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุรกิจ สีอิน. (2556). *การศึกษาภาวะผู้นำ ผู้บริหารสตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. “การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล”, โครงการสานพลังประชารัฐ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52232/.html> [19 มกราคม 2563]
- Bass, Bernard M. and Bruce J. Avolio. (1990). *Transformation Nation Leadership Development*. Palo Alto, California: Consulting Psychologists Press.
- Heller, Trudy. (1982). *Women and Men as Leaders: in Business, Educational and Social Service Organizations*. New York: Praeger.
- House. Robert J., Delbeey, Ander, Taris, Toon : and De luque, & Mary Saly., (1993). *Charismatic theory of Leadership : and Empirical Test of CEO's*.
- Stogdill, R.M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York: The Free Press.
- Unger, Rhoda K. (1979). *Female and Male: Psychological Perspectives*. New York: Harper & Row.